

Vlad. Velmar Janković: S knjižnega trga

Pismo iz Beograda.

Jugoslovanska književnost je doslej še vedno regionalna in neosvobojena svoje preteklosti; to se pravi, da še ni jugoslovanska. A jaz se ne morem otresti svojega globokega čustva, ki se nagiblje k temu, da gleda jugoslovansko književnost kot neko bodočo notranjo celoto in organsko sintezo, v kateri bo naš človek svobodno predstavljen kot rezultat raznih svojih dosedanjih preteklosti in to kot eminentno duševni rezultat. Iz tega čustva, s katerim se je, zdi se mi, naša generacija rodila, mi ni bilo težko zgraditi nekega svojega intimnega stališča in prepričanja. Morda je to stališče, to zrelišče na stvari vzrok, da, kadarkoli čitam kakega našega književnika s tipično regionalnim obeležjem v umetnosti, čutim, da doživljam z njim samo z enim delom svoje duše, samo z eno omejeno simpatijo, ki utegne biti globoka in živa in zelo močna za trenutke, a ki mi ne vliiva nikoli velikega spoštovanja do take umetnosti. V našem času pa si človek želi baš spoštovanja pred velikimi, ker je ta naš čas v splošnem doba velike osamelosti. Odtod morda v nas želja, da bi se s svojim umevanjem čim bolj približali velikim sintetikom, ki so nemara bili nacionalni po kraju, kjer so se rodili, po osredju, v katerem so živeli, in morda po dosedanjih kvalifikacijah literarne zgodovine, ne pa po bistvu svojega človeštva. Zdi se mi, da nisem nikoli verjel v anglosaksonstvo Shakespearjevo, niti ne v specifično rusijstvo Dostojevskega; zakaj oba sta nadživela vse one, ki si jih prisvajajo kot tipični nacionalni vrednoti. Je pa še nekaj drugega: pogosto se človek ne more otresti tega vtisa resničnega življenskega opažanja pri pisateljih, ki so v črtanju lokalnega človeka šli dalje, nego folkloristi in sociologi ter dali svojim lokalno in regionalno barvanim tipom neki splošno človeški univerzalnejši karakter. Umetnost je tem višja, čim bolj je izgrajena in poglobljena v to občečloveško smer. A to občečloveško se ne sme jemati v svojem banalnem pomenu; umetnost, ki je lahko pristopna širokim množicam, ni visoka niti tedaj, če preko svojih religioznih ekspresij išče stika z občečloveškimi čustvi (n. pr. cerkvena umetnost). Narodno v banalnem zmislu te besede, vsakdanje in splošno znano, ni hkratu tudi občečloveško. Občečloveško je samo po svoji kvaliteti in intenzivnosti; zavorlo tega je osamljena, individualno globlja, s pečatom priborjenega in prekaljenega osebnega človečanstva ojačena umetnost vse-

kakor bolj občečloveška (najsi tudi je izolirana) kot pa abstraktna tematizacija tozadevnih konkretnih ter vsem in vsakomur dostopnih vulgarizacij vsakdanjega življenja.

Teh par predhodnih opazk sem smatral za potrebno, ker smo bili doslej preveliki oboževalci tega regionalnega, folklornega, sociološko pojmovanega, vnanje nacionalnega človeka; in ker smo pozabili pri tem, da je človek tudi kot posameznik, sam po sebi, dovolj interesanten za umetniško obdelavo. Ti vtisi so se mi povečali povodom čitanja dveh knjig proze, ki ju je izdala v svojem zadnjem kolu Srbska Književna Zadruga: povesti Grigorija Božovića in romana «Nove Borbe» Viktorja Caramina.

Povesti Grigorija Božovića, s katerimi je ta simpatični nacionalni delavec z našega Juga (Sandžak in Macedonija) nastopil po vojni, ostavljajo s svojim regionalnim karakterjem in neizdelano umetniško formo vtis dokaj sirove, a elementarne zgradbe. Te povesti pričajo, od kako primitivnih in silnih nasprotij smo sestavljeni mi današnjaki, ki si prizadevamo, da bi zgradili svojo bodočo civilizacijo. Dočim smo mi gori na severu prebrodili, često morda neodkritosrčno in skokoma, marsikatero fazo meščanske diferenciacije, poteka doli na našem Jugu najprimitivnejše divje in divjaško življenje, v katerem sta še sedaj, vsekakor pa do pred kratkim bila nož in puška glavna simbola nekega ponosa in veličine. Herojska, vojniška, ubijalska doba naših narodnih pesmi še poteka tam doli z vsemi svojimi hajduškimi tradicijami in morda še bolj z vsemi svojimi degeneracijami. Povesti Grigorija Božovića imajo pri kontaktu z našimi «modernimi» dušami isto pot in prehod kakor te narodne pesmi: vse to se zлива v nas po nekih globokih kanalih, skozi katere valové struje naše skupne preteklosti; nekaj starinsko-zadužbinskega, hajduškega, skozi duh krvi in kadila, napolnjeno z balzomom, kar je ostalo na našem dnu in kar odgovarja takim dozivom skozi neke stare zavetniške ritme. Naša preteklost je danes samo še ritem, religija, legenda v nas. Božovićeve povesti — in to je njih najgloblja impresija — se dotikajo teh delov naših duš in nam kličejo v zavest, da je na našem jugu ta legendarnost in preteklost še vedno živa in krvava...

Od tega življenja, ki ga Božović-nacionalist čuti neposredno in široko, se često ne more ločiti pripovednik Božović. Zanj so vsi ti dogodki preveč osebni, resni, aktualni, živi v narodnem pripovedovanju in v njegovem nedavnem izkustvu, ter se mu vsiljujejo vnanje in notranje in zasužnjujejo avtorja v njegovi ustvarjajoči svobodi. Božović je sam živel delj časa v teh krajih in se udeleževal borbe z narodnimi neprijatelji, zato vnaša v svoje

povesti ne samo obilje lastnih doživljajev in izkušenj, temveč tudi neko mero subjektivnih občutij, ki so spremljala to njegovo borbo; na ta način je posodil svojim tipom nekoliko te svoje subjektivne osebnosti: evo, taki so ti ljudje, čuda hrabrosti, človečanstva, junaštva. Njega je kot umetnika težko ločiti od idealizirane atmosfere tega težkega četovanja, krvne osvete, lepega in krvavega varuštva ponosa in vere, od tega «čojstva i junaštva». Zato se njegove povesti gibljejo na meji med izvrstnim feljtonom in umetniškim delom in radi tega je težko govoriti pri njem o dovršenosti umetniške oblike. Zato pa je vsebina ob vsi svoji idealiziranosti in pogosti stiliziranosti, jedra in polna. Božović je bolj moderni bard, ki radi baladnih efektov prekinja svoje pripovedovanje tam, kjer smo pričakovali nadaljevanje; se razpleta v široko pripovedovanje detaljev in majhnih dogodkov tam, kjer mu to nalaga njegov nagon narodnega pesnika; on ume pogosto ustvarjati z zgolj mojstrsko zgoščenostjo in zgnetenostjo izredno uspele opise, slike ali situacije in često legendarne like, a v tej knjigi vsaj se še ne loteva široke obdelave drugače vedno zanimive, sočne, iz zemlje, iz kamena, iz planine iztrgane snovi. Iz takšnega najplemenitejšega materiala je izklesan njegov *Stal Kijeva*, odtod tudi njegov *Zlate iz Slatine*, figuri, ki sta enostavno en sam vozel in krč naše elementarne odpornosti, v teh reliefih dvignjeni že do živih simbolov, kakor nekatere skulpture Meštrovićeve.

Božovićev jezik, podrejen zahtevam specialne forme, ni toliko psihološko niansiran kot besedno razkošen, živ, često kakor izkopan iz rudnika.

Božovićeve povesti so — kakor sem dejal — tendenčne, tendenca pa je tudi v *Cara-Emina* romanu iz istrskega življenja. A obe ti tendenci se odlikujeta po neki višji oplemenitenosti. In kje je naposled psihološka meja med tendencioznim in nezainteresiranim v svetu umetnosti? Odgovor na to vprašanje bi zavel v diskusijo ogromno število estetskih problemov, zlasti pa nikdar dovolj osvetljene domene umetniškega ustvarjanja. V nekem širjem in prostem pojmovanju pa se lahko trdi, da obstoji neka tendenca, tendenčnost v vsakem umetniškem delu, ker naš «jaz» v svojem umetniškem afirmiranju ne more biti brez osebnega vpliva. Tolstoj je v «*Vojni in miru*» eden redkih nezainteresiranih motrilcev, redkih v stoletjih; a vendar je imel on svojo povsem aktivno teorijo o filozofiji zgodovine, ki si jo je prizadeval izraziti v svojem delu; človek je estetsko zainteresiran, to se pravi, da v umetniškem ustvarjanju in uživanju išče realizacije utehe, odnosno potrebe, da formira in najde tam svoj širši, obsežnejši, po-

tencirani »jaz«. Tako teorija, če je rezultat osebnega okusa in osnovnega občutja resnice v človeku, ne more niti v umetniškem ustvarjanju zakrivati svoje tendence in prav za prav se dá govoriti samo o višjih in nižjih tendencah, o višji in nižji zainteresiranosti.

Prav tako so gradacije v domoljubni tendenčnosti; tudi domoljubje je del enega pogleda na svet, ki je lahko plemenit. A kakor človek ne sestoji iz enega samega čustva, najsi je to tudi osnovno, tako tudi osebe, ki so patriotski protagonisti, ne morejo biti ne prepričevalne ne umetniško interesantne, ako niso tudi drugače globlje očrtane. To je, zdi se, že dokaj distilirano spoznal Car-Emin in se je v svojem romanu povsem izognil opasni, ceneni in plitki enostranosti posameznih tipov, najsi čitatelj pri njegovem romanu dobro ve, na čigavi strani so njegove simpatije, česar on v ostalem sploh ne zakriva.

Stari Dujam, načelnik nekega majhnega istrskega mesta, ki mu je služil dolgo vrsto let s svojim poštenim delom, se je odpovedal svoji službi. Pod starost ga je zadel največji, krivičen, težak udarec. Njegov zet Baldo, sin Talijana in Istranke, lahko miseln in neskropulozen človek, drugače uradnik svojega tasta v občinskem uradu, je posegel v občinsko blagajno in si prisvojil tuj denar. Iz mučne situacije sta samo dva izhoda: ali vrniti ukradeni denar v najkrajšem času, dokler ne bo izvršena revizija — a denarja ni od nikoder — ali pa se vdati zetovim predlogom in znova sprejeti načelništvo ter s svojim ugledom in imenom kriti zločin, zoper katerega se v starcu poštenjaku zbira silen gnus užaljenega, neomadeževanega poštenja. Strt od starosti, polagoma zapuščen od svojih prijateljev, napadan celo od mlajših patriotskih elementov in od tujih eksponentov, osredotočujoč vse svoje moči v želji, da bi pred smrtjo ne doživel sramote, se stari Dujam ukloni in sprejme načelništvo, najsi mu od tega poka srce. Volitve pa niso triumf; starec je igrača v rokah Baldovih, vse je samo komedija, po kateri ostanejo na odru samo njegovi protivniki z jezuitskim kaplanom na čelu, predstavnikom rimske oblastiželjnosti. A najtežje razočaranje ga čaka šele, potem ko je zadel svoj težki križ na rame: denarja, ki ga je dal Baldu za podkupnino tuji Nemec, zet ne vrne v občinsko blagajno, temveč pobegne z njim v Ameriko. Pod tem udarcem se starec zgrudi kakor izpodsekano drevo.

Jasno se vidi, da je avtor na strani starega rodoljuba Dujma, mladega realista Petra, vzornega dobričine župnika ter proti renegatskemu kaplanu, proti italijanskim in nemškim zaplotnikom. A vkljub tej povsem izraziti povprečni delitvi na dva svetova,

daje Car-Emin, sledeč instinktom dobrega romanopisca, ozadje globlje in bolj človeške študije, ki se nikjer ne gubi v plitvinah enostavno komponirane teze romana. Pisateljeva metoda je veristična zaporednost v črtanju karakterja poštenega, a ne posebno jakega tipa, kot je to centralna oseba romana, Dujam. V romanu je podano tudi ožje osredje, življenje palanke v Istri, palanke, zastrupljene s strastmi občinskih prepиров, s tipi, ki vsi nosijo oznako sigurno izdelane srednje verjetnosti, s katero delujejo življensko in iskreno; in ti ljudje in življenje njihove palanke so podani v psihološko odlično opazovanih nasprotjih, v široko koncipirani in do kraja obdržani liniji, ki zagotavlja delu notranjo psihološko enotnost njegovega nivoja. A preko malo preraztegnjenega predvojnega pripovedovanja, preko provincijskega dogajanja, so se zgnetli na tem malem koščku tlačene Istre veliki stoletni neprijatelji: vest in brezobzirnost, pasionirani jezuitizem in suvereni mir božji pravega krščanstva ter — naposled — uporna in žilava borba neke primitivne rase s pretkanejšim, bolje oboroženim neprijateljem. Izvrstna, municiozna študija karakterjev in spontano črtanje situacij in osredja, z visoko nadporečnost dvignjenimi prizori, kot je prizor med Baldom in materjo ali prizor v občinski dvorani pri volitvah — radi teh vrlin moremo ta roman Cara-Emina nazvati najuspeleje delo tega plodovitega istrskega pisatelja, ki nas je tudi po vojni umel resnično zainteresirati s to predvojno, na žalost, vedno aktualno temo. Aktualno i psihološko i — nacionalno...

(Konec prihodnjič.)

Joseph Conrad: Laguna

(Iz knjige «Tales of Unrest».)

Beli mož, ki je slonel z obema rokama nad streho kočice na krmi čolna, je dejal krmarju: «Prenočili bomo na Arsatovi jasi. Pozno je.» Malajec je nekaj zamomljal in nadalje strmел v reko. Beli mož si je naslonil brado na prekrižane roke in opazoval vodno brazdo za čolnom. Na koncu ozke ceste, ki jo je zasekal v gozde močni lesket reke, se je pokazalo solnce brez oblakov in bleščeče ter leglo nizko nad vodo, ki se je svetila na gladini kakor kovinast trak. Gozdi, mračni in topi, so stali nepremično in tiho na obeh straneh širokega toka. Ob vznožju debelih dreves, dvigajočih se kakor stolpi, so iz obrežnega blata poganjale palme nipa brez debel v ogromnih in težkih šopih listov, ki so viseli, ne da bi se genili nad rjavimi kolobarji vodnih vrtincev. V tišini zraka se je zdelo, kakor da je bilo vsako drevo, vsak

Vlad. Velmar Janković: S knjižnega trga

Pismo iz Beograda.

(Nadaljevanje in konec.)

Slovenskemu občinstvu težko da je znano ime V. Massuka (pseudonim V. Živojinovića). Leta 1922. je objavil pod naslovom «Vedre i tamne noći» zbirko pesmi, ki se je s svojim odličnim tonom močno razlikovala od razdrapane lirske akrobatike tega časa, ko sta miselno žonglerstvo in perverzni barbarizem prenesenih modernizmov slavili bogate orgije svojega brezciljnega, otožnega in ciničnega životarjenja. Javil se je tedaj kot intimni pesnik nežnih prelivov in izjemnih subtilnih razpoloženj duše, kot pesnik komaj čutnih, globokih in neslišnih njenih pogledov, kot opevač ponosnega odrekanja in samotarskega zapiranja na svoja pota. («Puteve srca svog / trnjem zagradi; / u se, ko moćni stog, / prkos usadi. / Čuti sred kuta kog, / trpi i radi; / a ranu, šine l' te bog, / smehom prekadi.» Odricanje.) V umetniku, ki ni ustvarjen, da bi izražal pridržana čuvstva ene same linije, ene osnovne note, enega in izključnega okusa, se oglašča često potreba, da najde svoji notranji strukturi izraza in duška v raznolikem umetniškem udejstvovanju, ki ga tako izpopolnjuje navzven in navznoter kot dovršenejšo, izgrajenejšo, vse višjo osebnost. Pesnik diskretnih šepetov, V. Massuka, se je javil zdaj prvič z nekim svojim notranjim kontrastom, ki ga je potegnil na povsem druga pota, pota strašnih primitivnih spopadov, v katerih veje duh zemlje in izvirnega tragičnega očiščenja.

V drami «Čovek snuje...» divjajo pobesnele, sebične furije banalnega realnega življenja, zaprte v ozki okvir življenja na vasi. Pesnik se je ločil od svojih metafizičnih slutenj in zgrabil v domeno težkih in gnilih strasti, ki burijo skozi mrak sebičnega in samogoltnega človeka.

Sujet dela nam pripoveduje o nekem zanimivem spopadu, ki ima svoj izvor v sirovi vsakdanjosti. V. Massuka je položil ves svoj trud v to, da dá svojim osebam in atmosferi drame kar najkonkretnější, naravnost verističen značaj; odtod njegova želja po preciznem, minucioznem slikanju in očrtavanju oseb, njih skupnosti, slehernega giba na odru, njegovo prizadevanje, da bi preko jezika v dialogu dal lokalno barvo vsej atmosferi svoje drame. A V. Massuka bi ne bil oni intimni poet duše, ako ne bi

čutil, da je ta bližnja in navadna stvarnost, v kateri se njegove osebe kretajo, vendarle samo skorja, pod katero se vedno krije nekaj višjega, pomembnejšega, nekaj, kar tudi navadnega človeka dviga v vsakodobno igro jačjih zemeljskih sil in ga dela udeleženca neke širše tragedije (ali komedije), nego je to njegovo lastno, majhno, bodisi še tako potlačeno in živalsko življenje. Gnan od tega čuvstva, je V. Massuka dal poleg drame golih dogodkov še široko epopejo sirovega ljudskega življenja na vasi ter dal razen tega krepko motivirano karakteristiko božjega in hudičevega človeka, ki sporedno živita v nas.

Lahko da človeku po lastnem okusu ne prija ta kmetiški sujet, mogoče, da se mu zdi pisateljeva pedantnost v detajlih in karakteristiki oseb pretirana, mogoče, da ne soglaša z nenadnim razpletom v delu, literarna vrednost te drame tiči brezdvomno v njenem velikem prestižu: avtorjev umetniški stvariteljski doživljaj se je povzpел iznad okvira o ž j e drame do tiste fantastičnosti, v kateri se prikazuje življenje kot širša celina, v okvir dogodkov uklenjena latentna sila. Tako sta v tej poglobljeni študiji vzrasla v dve veliki, docela človeški figuri njegov Matija in njegov Vljako, katerih prava moč tiči zlasti v tem, da je pri njiju D o b r o prav tako realno kakor Z l o; radi tega je vobče pisateljevo črtanje življenja iskreno in umetniško prepričljivo in njegov človek v kmetiški suknji nam je blizu in verjeten. Način, kako V. Massuka gleda na kmečko življenje, je način dolgega filtriranja skozi opazovanje. Če kdo dolgo in pazno motri stvari in dogodke, če človek intenzivno živi ž njimi, potem preideta utisek in resnica o njih človeku v č u v s t v o, v katerem so oni dobili svojo pravo skupnost in svojo bistveno vez. Take so osebe V. Massuke; radi tega so d u š e v n o resnične, duševno konkretne in bi bile take tudi brez njegovega prizadevanja za detajle v vnanji karakteristiki. Zakaj ljudje so v prvi vrsti izolirane edinice svoje usode in šele nato produkti svojega osredja.

Njegovi tipi so zgrajeni, a koncepcija umetniškega dela široka, podkrepljena z nekim zanimivim filozofskim gledanjem na svet, ki prihaja do izraza v notranji strukturi drame kakor tudi v govoru posameznih oseb. V naši književnosti ni drame, v kateri bi globoke resnice s tako iskreno prepričanostjo prihajale iz ust kakega razcapanca, kot je to n. pr. pri Mateju v tej drami.

V tej verjetnosti njegovih b o l j š i h tipov leži bistvena kvalitativna razlika med pravo iskrenostjo umetniškega doživljanja kakega V. Massuke in, recimo, med pamfletistom narejenih neprepričljivih koncepcij Dušana Nikolajevića, ki se je tu nedavno

javil v drami kot moralni sodnik naše družbe in našega časa, a, žal, brez stvarnega dobička za našo umetniško dramo, najsi tudi s trenutnim scenskim uspehom (Mnogaja ljeta, Parola).

*

Po svoji plodnosti se je po vojni najobilneje razrasla lirika; o tem priča tudi poslednja *Antologija najnovije lirike*, ki je izšla na osvit 1927. v založbi ugledne beograjske revije «Misao». In ne samo, da se je ta knjižni rod tako bujno razvil, nego je tudi najobčutneje premagal poveljno krizo. Dvomim, da je ta kriza docela premagana — selekcija se niti izdaleka še ni pričela na pravi osnovi. A tudi ta Antologija izpričuje, da smo prispeli na boljše razpotje in da smo od 1922. vendarle krepkeje napredovali. Karakteristično je v tem pogledu mnenje Sime Pandurovića, urednika Antologije, ki ugotavlja, da so se okoli leta 1922. antiumetniške tendence razvijale sporedno z antikulturnimi in antidržavnimi pokreti ter imele namen poleg ostalih družabnih vrednot kompromitirati tudi književnost.

«Misao», ki je tudi sama imela nedvomnih zaslug za konsolidacijo naših knjižnih razmer, je v svoji okusno opremljeni Antologiji objavila okrog šestdeset in več imen, med njimi prav toliko znanih in priznanih pesnikov, kakor tudi onih iz mlajše generacije, ki so se prvič javili v književnosti. Antologija je zanimiva pretežno kot zbirka raznih pesniških okusov, a manj kot zakladnica dovršenih izrazov in sile naše poezije. A temu je vzrok to, ker so se upoštevale samo pesmi, natisnjene v «Misli»; zato je obseg poleg vseh izvrstnih meril, ki so vodila urednika, nujno moral biti omejen, najsi je tudi tako zbrano lepo število nedvomno dobrih pesmi. Vsekakor bo Antologija odgovarjala svojemu namenu, da bo «nekak kompas za oritentacijo publike v današnjem stanju naše poezije, ročna in omiljena knjiga vseh inteligentnih čitateljev».

Izmed pesnikov, ki so se z uspehom javili v Antologiji, je nedavno nastopil z lastno zbirko pesmi talentirani Žika Milićević. Osnovna nota njegove zbirke je pridušena sordinirana melanholija, brez katere ni niti ene pesmi v njegovi knjigi in ki pada na svet in stvari ponekod docela breznadejno, četudi nikdar v grobem revoltiranju, a skoro vedno iz nekega globljega čustvenega pesnikovega prepričanja.

Jesen in izgnanstvo sta dva težka pota, na katerih pesnika spremljajo tihi in intimni razgovori z utrujenim srcem, srcem brez zavetja. Na teh potih se jako pogosto odpirajo prazni pusti razgledi pod meglo, jesenske zarje, ki vedo za žalost ljudi, jesen,

ki odpira rane vedno, kadar napoči, «ta jesen kada se ukoče minuti i ... duša u boli začuti». Ta dobrodošla zbirka, s katero si je pesnik Milićević čvrsto in individualno utrdil svojo dosedanjo reputacijo, bi se mogla nazvati zbirka integralne poezije o jeseni, ker so vsi prelivni nastrojenj in vsa pastelna razpoloženja podrejeni pesnikovi intimni ljubezni do te dobe prehoda in osamelosti, v kateri se često oglašča sumorni refren: «nikoga ne čakam, niko me ne zove ...» (Kiša u noći, Jablan, Spi, srce, spi ...)

Ta nostalgичna nota prežema tudi pesmi iz izgnanstva, v katerih se izraz mestoma v puštinji bolečine zgosti do popolne skrušenosti:

«Bože, kaži puta	Sad se gorke kaje,
u noći što traje,	da snosi sve može,
jer mi dugo luta	skrušena sad sva je:
duša. Sad se kaje.	smiluj se moj Bože ...»
	(Bože, kaži puta ...)

Isti motiv se javlja tudi v ciklu «Na putevima života» v pesmi «Molitva»:

«Daj nemirnoj duši, Bože, onog mira
za koji hramovi porušeni znaju
i usamljenosti dubokog vira
u senci planina ...»

Edino ta mir in resignacija ga otmeta bližine smrti in občutja krivice, a samo skozi polmrak spomina se bude v njem časi «kad su sjaj proleća i nebeske boje ... glas tice, glas šume, talasanje vode ... budili u meni neizmerno radost što živim, što volim, što mogu da sanjam, da pevam, da molim ...» (Elegija.)

Vendar se poleg vseh motnih tonov oglašča v knjigi tudi neka ekstaza radosti, ki ponekod sikne na dan vrtinčasto in ki je našla svoj najkrepkejši izraz morda v pesmi «Na polasku»:

«Tad voli: Sva mudrost počiva u tome.
Rubin u dnu čaše koju sreća naspe:
ljubav: štit o koji sve se koplje slome:
ljubav. Svetlost koju sunce zna da raspe:
ljubav. Svi mirisi opojni iz cveta,
i sva raskoš boja, večnosti povesma:
ljubav, ljubav, ljubav. Ljubav: duša sveta.
Ljubav — tvoja tuga. Ljubav — moja pesma.»

Najsi bi se rad pozabaval še z detajlno analizo te izvrstne pesniške zbirke, moram ob zaključku opozoriti samo še na impresije, ki jih ostavljajo v čitatelju pesmi kot so «Prevarena želja», «Ćutanje», «Osama», «Novi vidici» in ki pričajo o iskrenosti čuvstva in o globini umetniškega intimnega doživljanja.